

*Севрюкова І.Ф.,
старший науковий співробітник
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук, м. Київ*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЙНОВИХ ТА ЖИТЛОВИХ ПРАВ ДИТИНИ У СУЧАСНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Ратифікація Україною 27.09.1991 року Конвенції ООН “Про права дитини” має своїм наслідком необхідність призвести діюче законодавство у відповідність з вимогами Конвенції.

Аналіз проголошених в Конвенції положень, основних принципів і завдань, а також обов’язків, які покладаються на держави-сторони, дозволяють зробити висновок, що права та інтереси дитини набувають пріоритету в суспільстві, завдяки чому дитина повинна визнаватися особливим суб’єктом права.

Щодо майнових прав дитини – вони окремо не виділені в Конвенції, але передбачаються загальні напрямки розвитку майнових прав та умови їх забезпечення з боку держави.

Згідно з п.2 ст.3 Конвенції Держави-сторони зобов’язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права і обов’язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї за законом, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів.

Конвенція передбачає особливе піклування для певної категорії дітей, поширюючи таким чином обсяг їх майнових прав. Це стосується дітей, які тимчасово або постійно позбавлені сімейного оточення або які не можуть залишатися в такому оточенні (Ст.20), а також дітей, неповноцінних в розумовому або фізичному відношенні, яким “держави має забезпечити повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь в суспільстві”(Ст.23).

Аналіз діючого законодавства дозволяє виділити певну групу прав дитини, які є майновими правами. Майнові права дитини складаються з наступних видів.

Перш за все, це право дитини на утримання від своїх батьків, або осіб, що їх замінюють. Джерела утримання дитини в сім’ї можуть бути різними. Це може бути частина заробітку батьків або осіб, які їх замінюють, належні дитині аліменти, пенсії, допомоги, що сплачуються за законом. Обов’язок утримувати своїх дітей виконується батьками, як правило, без будь-якого примусу. Якщо виникає проблема сплати аліментів (від лаг. слова alimentum – їжа, харчування), то поняття утримання і аліменти не співпадають. Утримання – є ширшим, а аліменти – його різновид.

Право дитини на аліменти визначається нормами Глави 12 “Аліментні обов’язки” діючого КпШС, а з 1.01.2003 року – нормами Глави 15 “Обов’язок матері, батька утримувати свою дитину”, яка передбачає нові підходи у визначенні способів виконання аліментного обов’язку, встановленні розміру аліментів, а також передбачають контроль з боку органів опіки та піклування.

Проте, навіть найбільш детальна регламентація аліментного обов’язку батьків не виключає ситуації, коли дитина має право на матеріальну підтримку з боку держави – різного роду допомоги, пенсії. Підстави, розмір та порядок сплати такої матеріальної допомоги визначається Законом України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми” від 21.11.1992 р. По суті право на таку допомогу має дитина і необхідно, щоб кошти, сплачені державою, були використані в інтересах дитини. Але регламентація їх використання законом не передбачена.

Загальні положення цивільного права

Певні майнові права особливої категорії дітей – дітей-сиріт та дітей, які залишились без батьківського піклування, передбачені в окремих законах і підзаконних актах, в яких встановлено обов'язок держави в особі відповідних органів державного управління забезпечити таких дітей всім необхідним для їх нормального фізичного та духовного розвитку.

Наступним майновим правом дитини є право дитини на майно.

Дитина має право власності на майно, отримане в дар або у спадщину в порядку, встановленому ЦК. Якщо дитина досягла 15 років, вона має часткову дієздатність, а значить може стати власником коштів, отриманих як заробітна плата, заробіток, стипендія та речей, придбаних на ці кошти. Розпоряджаються майном дитини, якій не виповнилося 15 років, батьки (усиновителі) або опікуни, а після 15 років дитина розпоряджається майном за згодою батьків (усиновителів) або піклувальників. Обсяг дієздатності дитини встановлюється в Цивільному Кодексі України.

Діючий КпШС регламентації права дитини на майно присвячує лише три статті в главі 11 “Права батьків і дітей на майно”. В нормах даної Глави проголошується принцип роздільності майна батьків та дітей, визначаються особливості управління майном дітей та специфіка регулювання спільної власності батьків та дітей. Відсутній перелік майнових прав, порядок їх виникнення та об'єкти. Новий СК залишив таку ж назву відповідної Глави, але запропонував і нові статті, присвячені, зокрема: 1) визначенню права власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання (ст.174); 2) праву батьків і дітей щодо користування майном (ст.177), 3) управлінню майном дитини, яка має більш розширений зміст (ст.177); 4) використанню доходу від майна дитини (ст.178); 5) праву власності на аліменти, одержані на дитину (ст.179).

Незважаючи на прогресивну, порівняно з діючим КпШС структурою та змістом даної Глави, вважаємо за необхідне висловити таку думку.

Для вдосконалення правової регламентації майнових прав дитини необхідно внести зміни до нового СК. Майновим правам дитини повинна бути присвячена окрема Глава з такою ж назвою “Майнові права дитини”. До неї необхідно включити статті, які б встановлювали підстави набуття майнових прав, їх об'єкти, зміст, а також статті, які регламентують порядок та умови сплати матеріального утримання, в тому числі допомог та пенсій. Окремі статті повинні бути присвячені праву дитини на житло, оскільки зараз вказане право передбачено в таких нормативних актах, як Житловий Кодекс України, Закон України “Про приватизацію державного житлового фонду” і потребує більш чіткого регулювання і захисту. Тобто для вдосконалення правового регулювання майнових та житлових прав дитини необхідна чітка класифікація вказаних прав на підставі відокремлення і систематизації у відповідній Главі СК України.